

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Quid Exordium ex Opinione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

videretur, cum dicit, homines egregè discere, & à doctis facillè in errorem induci, &c.

Quid Rami, siue Ramosum.

Tertia appellatur *Ὀψή, Rami*. Quid sint verò, nullus, quem sciam Rhetorū meminit. Ego si liceat conijcere, existimari *Ramos* appellari exordium, quod in varia subinde exordia, quasi in ramos funditur. Nam Vlpianus in orationibus Demosthenis, ad tria, aut quatuor plerumque notat exordia, quem numerum (inquit) non solent excedere oratores, nisi valde insaniant. Tale videretur exordium Ciceronis in oratione pro Muræna, in qua, ut causa erat grauissima, & varia ab aduersarijs conflata erant impedimenta, necesse fuit omnia amplo illo, & veluti ramofo exordio amoliri.

Quid ἐνδοσίμων.

Alia præterea exordiorum nomina citantur a Rhetoribus. *ἑνδοσίμων* meminit Aristoteles l. 3. c. 14. Quod specialius cadere videtur in demonstratiuum genus, ut sit proœmium exornatiuum, ducta metaphora à Citharœdis. Nam auspiciatus Rhythmi, vel melodix, & præscriptum, quod datur ab ipso chorodidascalo, cui accinere chorum oportebat, nominatur *ἐνδοσίμων*, ἀπὸ τῆς ἐνδοσίμου, quod gratuitò concederetur.

Quid carceres.

Affertur & *βαλῆς*, id est, carceres, pro prima parte exordij: sed hoc metaphoricum nomen est, omnibus initijs commune. Et Antiphon in oratione *περὶ ὁμονοίαι*, *βαλῆδα τὴν ἀχὴν* dixit. Quid sit proprie, explicat Harpocration in voce *βαλῆς* ἢ γὰρ ὕπο τὴν ὑσπληγγα γινομένη, γραμμὴ, διὰ τὸ ἐπὶ ταύτης βεβηκέναι τοὺς δρομέας, βαλῆς καλεῖται. Linea ad carceres, in qua consistebant cursores. Transiit Lycophron ad exordia orationis per allegoriam.

Antiph. in orat. de concordia. Harpocr. in lexico 10. Rhet.

Lycobh. in Cassand.

Εγὼ δ' ἀκραν βαλῆδα κρηίνθησχάσας,
Ανεμι λοζῶν εἰς διέσδοθς ἑταῶν,
Πρωτῶν ἀράζας νόσαν ὡς πῆλωδς δρομῶδς.
Ego verò lineam extremam soluens à funiculo,
Aggrediar obliquorum cursu verborum,

Prima pulsauit repagula, ut alatur cursor.

Alia diuisio exordiorum.

Hermogenes lib. 1. de inuentionibus variorum proœmiorum meminit, quorum vñ dicitur *ἔξ ὑπολήψεως* ex opinione. Alterum *ἀπὸ χρόνου*, ex tempore. Tertium *ἐκ περιστάσεως* ex abundantia. Quartum *ἔξ ὑποδιαμετρίσεως* ex subdiuisione.

Quid exordium ex opinione.

Proœmium ex opinione, sit cum pro statu rerum, & opinione hominum, exordimur. Ut si negotium lætum, & hilares habeamus auditores, ita incipiamus dicere: *Ὀρῶν δὲ ὑμῶδς, ὡ ἀνδρες δικασταί, χαίροντας ἐπὶ τῆς πεπραγμένοις, & χάριν γινώσκοντας τῶν δειῶν*. Video equidem vos (iudices) prospero rerum successu lætari, Deoque gratias agere, atque habere immortales.

Exordium ab opinione.

Si contra res tristis, & funesta, deiectos, atque dolore percussos ostendat auditores, sic (inquit) exordire. *Ἐπειδὴ καὶ ὑμῶδς ὡ ἀνδρες δικασταί, τὸ τετολμημένον ἐνεκιν ὄρω καὶ ἀχθομένους, καὶ ληλωτημένους*. Quando vos video Iudices, ob ea, qua nuper patrata sunt, in magno dolore, iustitiaque versari, &c.

Tale illud est Ciceronis in quarta Catilinaria. Video P. C. in me omnium vestrum ora, atque oculos esse conuersos. Video, vos, non solum de vestro, ac reip. verum etiam, si id depulsum sit, de meo periculo esse sollicitos, &c. cat.

Ad hoc genus pertinent purgationes suspitionum, & præiudiciorum, à quibus sæpissimè exordia ducuntur: cum industrij sit Oratoris, antequam ad causam accedat, impedimenta omnia disturbare, & sinistram opinionum fibras, si que sunt, euellere, ut, tacta est de cælo Periclis statua. Hanc ob rem decernit quispiam, nomen illi Olympij, siue Cælestis, quo antea appellabatur, detrahendum. Sic (inquit) exorditur ad eleuandam suspitionem, qua ex æmulatione, & inuidia in Periclem le qui videretur. *Ὅδκ ἐχθρας ἐνεχε ὡ ἀνδρες ἀβλυῶναι, τὸ πρὸς συσπίσιον περικλέα τὴν συμβεβηδὴν ταύτῃ ἐρεσησάμεν, ἀλλ' εὐνοίας πλέον, δεδοικῶδς μὴ τι παρὰ τὸ δειῶν ἀνθρακῶν ὦν πάθη*. Non equidem ini-

Olympij nomen Periclis censetur detrahendum.

Exordium purgationis.

inimicitiarum causa (viri Athenienses) que mihi nullz vnquam cum Peticle intercesserunt, sed ex benevolentia abundantia huius author sum consilij, ne quid illi, cum homo sit, Deorum ira contingat.

Est quoque *ἡ ἀπολαύσις* exordium, cum Iudicium in aduersarios vtpote improbos odium, & corroboratam omnium de eorum scelere suspicionem commemoramus.

Demost. in Midiam. *ἡ ἀνδρῶν δίκασαι, ἡ τὴν ἕσπερ, ἡ πρὸς ἀπαντας ἀνθρώπων μέσθια, οὐδὲνα οὐδ' ἑμῶν, οὐτε τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀγνοῶν οἶμαι.* Quanta sit Midiaz, non modo petulantia (Iudices) & aduersus omne genus hominum contumelia, neminem, neque vestrum, neque aliorum ciuium ignorare arbitror.

Quid exordium ἀπὸ χαρῆς.

Exordium ab occasione. **E**Xordium ἀπὸ χαρῆς fit, cum ab insigni aliquo euentu, & commemorabili occasione, ansam arripit orator, vt illud, quod intendit, validius perficiat. Tale est exemplum. Citantur rei impietatis, qui intra pomœrium contra religionem, ararunt, & sementem fecerunt. Nascitur sub manu illustris occasio, cum enim plurimum in colenda terra defudassent, nihil omnino frugum retulerunt, ab hoc euentu orator sic ducit exordium (Damnatos impietatis reos, vel Deorum immortalium sententiis ex eo satis (opinor) agnoscitis, quod cum in arando pomœrio multum laboris cepissent, nihil inde frugum mesuerunt.)

Pomœriū sacrum. *Arare intra pomœrium.* Item, qui de patria erant eiecti: in iuxta eius limites urbem condiderunt. Mox deflagante bello ciuili patria, in pristinam ciuitatem admissi, strenuam operam nauarunt, eamq; afferuerunt in libertatem. Tunc de eorum reditu deliberatur. Sic exorditur orator: (Reuocandi ne sint in patriam, quos extrema huius urbis calamitas, ad nostram omnium salutem reduxit, nos opinione duntaxat, quætinus, ne ipsa vero iam confecimus.)

Quid exordium ex abundantia? contra incidentibus, acolutio, &c.

EXordium in περιουσία ex abundantia fit, cum abundantia causa nonnulla nos omittere dicimus, vt

Phya mulier pro Minerua ornata, & insigni curru vesta Athenas ingreditur, Mineruam se dicitans, Pisistratumque, quem illi eiecerunt commendans. Quo facto populo adhuc rudis os subleuit, & tyrannum, à quo subornata fuerat, reduxit. Inde accusatur, ita incipit accusator.

Possent equidem audacem mulierculam, vt in Mineruz nomen, quam peculiari religione, hæc ciuitas semper coluit iniuriam, accessere impietatis. Sed omisso hoc sacrilegio, Deorumq; vltioni permisso, à quibus solis rectè vindicari potest: quæ contra huius populi maiestatem admisit, commemorabo.

Exordium *ἡ ἀντιπίπτων* apud Aphtum Rhetorem, fit *ἡ ἀντιθέσις τῶν ἡδὲ τῶ ἀντιθέσις, ἡ ἀντιπρότων.* cum per Antithesin res nostræ cum aduersariorum rebus, aut factis comparantur.

Exordium *ἡ ἀκολούθησις* sumitur ex ante dictis, aut factis, quibus congrua dispositione subiungitur. Ad id accedit exordium ex hypothese, quod fit ex suppositione aliqua, quæ antea præcessit, in *ἡ ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως* dicitur, quoties per *παρηγορίαν*, seu apertam, & generosam dicendi libertatem ducitur principium.

Quid exordium ex subdiuisione?

EXordium ex subdiuisione fit, cum non vnum duntaxat, sed multa inferuntur, quæ in suas partes distribuuntur. Idem plane videtur cum eo, quod superius ramos à Lycimnio appellatum demonstrauimus. Tale est illud exemplum: Deest or aliquis, & impurus, meretricibus, quas alebat, Musarum imposuit nomina. Accusatur non modo impunitatis, sed & impietatis hoc modo:

Si Mangonis impudicia communes sibi franos, & modum aliquem imposuisset, minus quidem dolendum foret: Nunc autem cum ad singularem nequitiam, etiam violata religio accesserit, duobus criminibus tenetur, quorum vnum est impudicia, alterum impietatis, &c.

Item Demades orator, querenti Philippo quales essent Athenz, eas illi descripsit in mensa, inde citatur reus.

Καθὰ τὸν αἶνον μὲν βίον, ὡς ἀνδρῶν Ἀθηναίων, τὸν προσόντα Δημόδημον, τὴν ποδοσθεῖν ἀξίον ἢ κολάσαι τι τοῦ, οὐχ ἡνίκα δὲ καὶ τὰ τῶν αὐτῶ γεγενημένα, ἢ ὡς ἀσχημικὰ ἔζημία περιήφιτῃ πόλει.

Hb

Antea

Abundantia exemplū. Phya.

Exordium ἀντιπρότων.

ἡ ἀκολούθησις, ἡ ὑποθέσις.

Subdiuisionis exemplum.